

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Inovace - přístup k tvorbě politik sociálního začleňování

**Odbor pro sociální začleňování MMR
(Agentura)**

Helena Schaumannová, Roman Matoušek

16. 6. 2022

**MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR**

Agentura
pro sociální začleňování

Struktura prezentace

- Představení tématu sociálního vyloučení a projektu
- Evaluace a její metody
- Příklad intervence
- Poučení z průběžné evaluace

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Realizátor projektu

„Agentura pro sociální začleňování jako inovační aktér politiky sociálního začleňování“,

registrační číslo projektu: CZ.03.3.X/0.0/0.0/15_018/0006191

Odbor sociálního začleňování Ministerstva pro místní rozvoj

1.1. 2020 – 31.12.2022/30.6.2023

Partneři projektu

Královéhradecký kraj (CIRI-Centrum investic, rozvoje a inovací)

Liberecký kraj (LBK)

Olomoucký kraj (OLK)

Statutární město Chomutov

Sdružení místních samospráv (SMS)

Co projekt řeší?

- Sociální vyloučení jako vícenásobné znevýhodnění na úrovni jednotlivců a domácností (multiple deprivation, intersekcionalita)
- Nízká efektivita řešení otázky sociálně vyloučených lokalit (SVL), resp. sociálního vyloučení (SV)
- Nedostupnost a/nebo nevyužívání dat o situaci a trendech změn v oblasti
- Omezené kapacity pro analytickou a strategickou práci

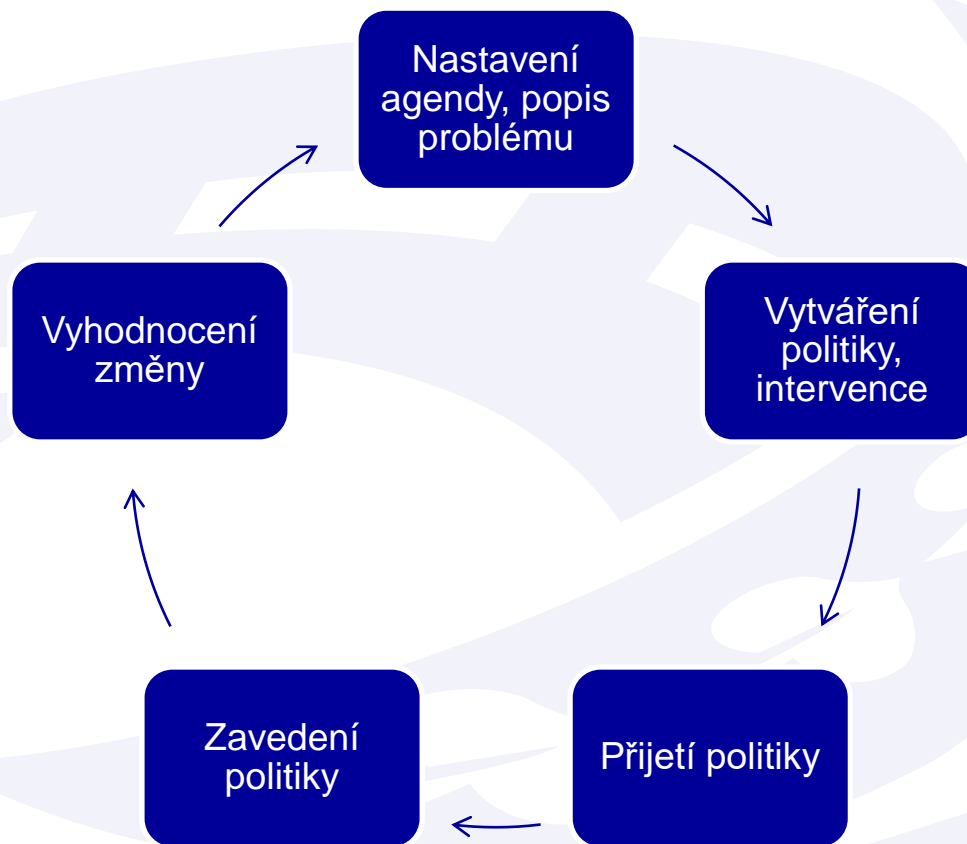

Jak projekt na problémy reaguje?

- Prosazování tzv. evidence-based přístupů k tvorbě politik sociálního začleňování - **rámec**
- Vytváření sdílené infrastruktury a kapacit pro využívání dat a jejich vyhodnocování - **zdroje**
- Vytváření tzv. „generativní produkční sítě“, tzn. sítě spolupracujících institucí na národní a lokální úrovni - **spolupráce**

Cyklus evidence-based tvorby veřejných politik

Očekávaná změna

- Nová přidaná hodnota: vznik **nových otázek, vztahů, definování nových problémů a nových návrhů** jejich řešení
- Hladší přenos informací, změny v rozhodování aktérů a řízení politik SZ – tj. politiky cíleně směřující k řešení problematiky SZ/SV

Jak vnímáme změnu?

- Např.
- Aktéři začali řešit určitou problematiku, např. sociální/dostupné bydlení, kterou dosud neřešili
- Aktéři prohloubí/rozšíří aktivity v již řešeném tématu
- Aktéři začali k řešení SV přistupovat komplexním způsobem pokrývajícím celou škálu problematik SZ místo parciálních řešení

Jak změnu sledujeme?

„**Mikrokroky**“ – pohyb po „kruhu“ - **schématu veřejných politik**
„Kopírování“ intervenčního cyklu evidence-based **veřejných politik**
(*vytváření politiky/intervence – přijetí politiky – zavedení politiky –
vyhodnocení politiky - popis/analýza problému, nastavení agendy*)

- Snaha o zachycení zásadních bodů fungování intervenčního cyklu a kroků, které jsou zásadní pro nastavení a „rozpohybování“ tohoto cyklu, jeho dynamiky
- Intervenční cyklus ilustrujeme na konkrétních, parciálních částech aktivit realizovaných v projektu
- Saturace možností nového přístupu – zavedení změny x změnu realizovat nelze (subjektivní x objektivní příčiny)

V čem vidíme sociální inovaci?

- Cílená podpora krajů při řešení sociálního začleňování (předtím cílena pouze na obce a svazky obcí)
- Důraz na zpracování a zpřístupnění existujících a pravidelně vznikajících dat (místo ad hoc šetření s nejistým opakováním)
- Úzké propojení analytických a strategických kapacit v jednom týmu (nerozdělené do různých oddělení nebo k externím dodavatelům)

Evaluační focus

- Podporuje projekt politiky cíleně směřující k řešení problematiky sociální vyloučení/sociálního začleňování?
- Jaké změny, resp. možnosti změn, příklady dobré či špatné praxe v oblasti sociálního začleňování projekt vygeneroval?
- Na jakých předpokladech a podmínkách jsou tyto změny postaveny?
- Které z těchto změn bude reálné posunout na systémovou úroveň?
- Které změny budou udržitelné?
- Hlavní sledovaná kritéria: relevance a udržitelnost

Metodologické zázemí

- Neexperimentální přístup
- Převážně kvalitativní podoba zkoumání – vhodnější pro ilustraci mnohazměrné změny, kterou sledujeme
- Procesní průběžná evaluace, hodnocené období 1.1.2020 – 31.7.2021
- Pro evaluaci vybíráme „střípky do mozaiky“ z realizovaných intervencí
- Best practices – v rámci mapování intervenčního cyklu hledáme co možná nejlepší řešení

Metodologické zázemí

Zdroje dat

- dokumentace partnerů – z projektu i vlastní polostrukturované rozhovory
- záznamy ze setkání s partnery, dotazníková šetření,
- dlouhodobější pozorování a kooperace evaluátora s realizačním týmem, s partnery a dalšími aktéry

- evaluace jako „mozaika“, v níž spojujeme roztříštěné informace ze zdrojů dat, které máme k dispozici a takto usilujeme o vytvoření konzistentního celku

Omezení/bariéry evaluace

- Značná robustnost a variabilita systému sociálního začleňování
- Obtížnost měření změn – nelze postihnout všechny proměnné a řetězec vztahů a interakcí
- Nahlížení do hloubky problémů ve veřejné správě – omezená ochota respondentů k poskytování rozhovorů, nahrávání záznamů apod.
- Limitovaná validita zjištění - nahrazeno širším pojmem „důvěryhodnost“ (zahrnuje koherenci, smysluplnost, sdělnost a dialogičnost)

Příklad postupu v cyklu evidence-based

Vymezení problému partnera projektu

Potřeby v oblasti sociálního/dostupného bydlení, rozvinutí činnosti unikátní „krajské platformy pro dostupné bydlení“

Akcentována potřeba reálných výstupů

Vize

Posunutí problematiky dostupného/sociálního bydlení na „vyšší“ úroveň zapojení kraje do řešení

Otestování možností hospodaření kraje s byty, vytvoření funkčního modelu a jeho následné ověření

Příklad postupu v cyklu evidence-based

„Otevírání“ problematiky

Část obcí – nedostatečná kapacita pro zabezpečení poptávky v oblasti bydlení

Právní úprava - kraje nejsou při řešení dané situace explicitně omezovány, ale: *„... proč bychom to měli dělat, když nám to zákon přímo neukládá...“*

Obce ale po tom volají: v rámci zjišťování poptávky (dotazníkové šetření) **zjištěn téměř 100 % zájem respondentů** (obcí) o participaci kraje na řešení problematiky sociálního/dostupného bydlení (podpory formou poradenství, vzdělávání a zajištění financování)

Příklad postupu v cyklu evidence-based

Směřování k pilotování možných řešení

Zjišťování souvislostí projektu na jednotlivé gesce krajského úřadu, zjištěna značně diverzifikovaná situace v oblasti správy majetku a stavu objektů vhodných k bydlení v majetku kraje

Prověření dalšího majetku kraje

Další komunikace s obcemi, s nimiž bude dále veden intervenční cyklus pilotu

Otestování situace s majetkem kraje napříč evidencí příslušného katastrálního úřadu, tj. profil vlastnictví kraje, zjištění, zda existují „bílá místa“, tj. nevyužívaný majetek kraje (vytvoření souhrnné analýzy majetku kraje)

Příklad postupu v cyklu evidence-based

Využití dostupných zdrojů dat – kvantitativních i kvalitativních

Zjištění: kraj **disponuje majetkem** (budovy, pozemky) potenciálně využitelným pro funkci bydlení. Podchycení **hospodaření s objekty** ve vlastnictví kraje se jeví jako **komplexní**.

Průzkum archivů stavebních úřadů u části vybraných objektů

Odborné posouzení a návrh využitelnosti objektů pro bydlení

Příklad postupu v cyklu evidence-based

Definování předpokladů využívání majetku – potřeba vyřešení podmínek

Vyřešení kompetenčních určení kraj x obec (krajům není uložena povinnost v oblasti sociálního bydlení, obava z realizace aktivit)

Financování a vzájemné transfery (problematika investic do „cizího“ majetku - kraj x obec, dodržení podmínek „řádného hospodáře“, možnosti využití externích zdrojů financování)

Technické a organizační zázemí – kapacity kraje, obcí, vymezení kompetencí pro rozhodování o stavbách, udržování provozu

Příklad postupu v cyklu evidence-based

Průběžná konzultace se zástupci partnera (úřednická úroveň)

Představení záměru členům rady (politická úroveň) a jejich rozhodnutí

Následné prověřování alternativních modelů podpory dostupného bydlení z krajské úrovně

Jsme tedy ve fázi tvorby politiky

Co se v projektu daří

- **Otevírat problémy a vazby, které dosud nebyly „na pořadu dne“**
- Posouvat se ke **komplexním řešením** problematiky vyloučení
- Nastavovat řešení, která mají potenciál „jít více do hloubky“ (posun do implementační fáze)
- Zapojení většího okruhu **expertů, odborníků** do řešení
- **Zapojovat partnery do práce s daty** (v rámci workshopů)
- **Diseminace části výstupů** (Strategie v LBK, následně u dalších partnerů?)

Které hlavní nástroje projekt používá?

- **Externí mediátor/facilitátor** (člen realizačního týmu) – OSZ jako „hybatel“ změn, využití předchozích zkušeností OSZ z práce s obcemi/aktéry v KPSVL
- **Průběžné redefinování a zpřesňování původního nastavení práce s daty** – postupné rozšiřování okruhu dat, s nimiž je možné pracovat, zpřesňování zjištění založených na **kvantitativních datech prostřednictvím kvalitativních metod**
- **Aktivity vedoucí k vytvoření odpovídajících datových základů pro tvorbu politik SZ a přizpůsobení těchto základů potřebám a možnostem krajské úrovně řízení.**

Které hlavní nástroje projekt používá?

- **Vyvolání relevantní poptávky „zdola“** (např. zjištění zájmu obcí na zapojení kraje do řešení problematiky bydlení, nastavení témat vzdělávání pro aktéry v rámci dotazníkových šetření)
- **Identifikace a motivace klíčových pracovníků kraje/aktérů**
- **Kontinuální podpora těchto komunikačních struktur**
- **Ujasňování kompetencí útvarů/pracovníků**
- **Reflektování poptávek ze strany partnerů**
- **Korigování adhoc poptávky aktérů a úžeji zaměřených požadavků aktérů, jejich integrace do celkových záměrů a koncepcí**
- **Propojování informací mezi jednotlivými aktéry**
- **Investigativní přístupy – vlastní terénní šetření**
- **Cyklické ověřování relevance aktivit**

Co se zatím ne zcela daří

- Vytvořit „uzavřený“ intervenční cyklus – velké množství externích vlivů, obtížné nastavení sebeučícího se zpětnovazebného procesu, práce s aktéry vyžaduje dlouhodobou spolupráci
- Propojit inovační intervence s dalšími koncepcemi (např. s konceptem strukturálně postižených regionů)
- Definovat celkovou potřebnou infrastrukturu pro práci s daty v oblasti SZ (datoví analytici na úřadech? přístupnost dat v systému SZ? jak používat data z různých administrativních systémů? jak dostat data do konkrétního detailu? je problém v lidech nebo v SW?)
- Eliminovat implementační deficity (související např. s volebním cyklem)

Omezení/bariéry realizace

- Velmi „kontaktní“ - **interakce projektu se zažitými konvencemi** v rámci jednotlivých stupňů řízení veřejné správy
- Řešení problematiky jsou pro partnery „**dobrovolné**“ **činnosti**, taktéž spolupráce probíhá tam, kde je o ni zájem
- Bez politické vůle je změna nereálná
- Část postupů aplikovaných v projektu je pak **založena na neformální osobní bázi a vztazích** – obtížný přenos na systémové řešení
- Omezená znalost dostupných dat, (ne)ochota ke sdílení
- Limitovaná délka realizace projektu – tvorba a zavádění **inovativních přístupů vyžaduje dlouhodobou práci s aktéry**

Co čeká realizátory v dalším období?

- Kontinuální podpora komunikačních struktur s aktéry
- Nastavení způsobů sledování problematiky SV na určitém území – podpora aktérů (AGIS, kvanti a kvali data, workshopy)
- Identifikace a diseminace příkladů dobré, příp. špatné praxe
- Identifikace možností **posunutí příkladů dobré praxe na systémovou úroveň**, příp. možností legislativních změn
- Identifikace udržitelnosti jednotlivých částí inovace
- Definovat, jaké potenciální možnosti otevírá zapojení krajské úrovně do řešení problematiky SZ

MINISTERSTVO
PRO MÍSTNÍ
ROZVOJ ČR

Děkuji za pozornost